СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 137. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 15-го червня, 1937 VOL. XLV. No. 137. Jersey City, N. J., Tuesday, June 15, 1937. THREE CENTS

МАЙНЕРИ НА ДОПОМОГУ СТАЛЕВОМУ СТРАЙКОВІ

ВАШИНГТОН. — Джан Л. Луис, як президент майнерської юнії, приказав майнерам перестати ладувати вугіль для сталевих підприємств, обнятих страйком сталевих робітників.

Луис сподівається, що майнери виконають його приказ уже в вівторок. Приказ відноситься до яких 9,500 робітників та до сталевих підприємств „Бетлегем Стіл Ко." і „Йонґставн Шіт енд Тюб Корпорейшен".

У розмові з ґазетярами Луис гостро нападав на керівників цих підприємств за безпощадну боротьбу проти сталевих робітників.

СТРІЛЯНИНА НА ТЛІ СТРАЙКУ.

АНДЕРСОН (Індіяна). — На головній вулиці цього міста прийшло в неділю до кривавої бійки між громадою членів автомобільної юнії та неюнійними робітниками. Ранено шротовими вистрілами 9 осіб.

Поліція арештувала 6 осіб. Між арештованими є урядник автомобільної юнії.

УРЯД ДОНОСИТЬ ПРО ЗРІСТ ПРИХОДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент торговлі подає до публичного відома, що в останньому фіскальному році приходи людей у Злучених Державах були 9 біліонів долярів вищі від приходів у попередньому році.

Уряд обчисляє, що в цьому фіскальному році край витворив усякого добра на загальну суму 63 біліонів 800 міліонів долярів.

РЕВОЛЬТА АРМІЇ В ПАРАҐВАЮ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина).—Вся просто армія Параґваю збунтувалася проти тимчасового президента Рафаеля Франка за те, що Франко пробував зробити угоду за провінцію Чако, котра не подобалась армії. За Франка стоїть лише поліція. Сподіваються кожної хвилі його уступлення.

ДЕМОНСТРАЦІЯ СТРАЙКАРІВ ПРОТИ СТРАЙКОЛОМСТВА.

МОНРОВ (Міщіґен). — Коло 10,000 прихильників Джана Луиса зібралися зараз за границею цього міста, щоб запротестувати проти розбивання страйкових пікет під сталевими фабриками приватними „віґілянтськими" організаціями.

Збори осудили міського посадника, шерифа й міських радних як наймитів сталевих підприємців та зажадали усунення їх з урядів. Збори постановили виставити наново страйкові пікети.

У той самий час посадник міста нараджувався у ратуші з представниками сталевого підприємства „Републік Стіл Корпорейшен".

ЗАГАДОЧНЕ ВБИВСТВО ЖІНКИ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Коло 10 години в неділю вечором хтось убив вистрілом паню Дороту Карлюччі, 39-літню жінку голови одної „трокової" компанії, як вона йшла зо своїм чоловіком з театру додому.

Люди, що були в той час на вулиці, ні її чоловік не чули гуку вистрілу. Поліція делеґувала 25 поліцаїв на розслід убивства.

ЩЕ НЕ ЗНАЙШЛИ ПРОПАЛОЇ ЖІНКИ.

СТОВНІ БРУК (Лон Айленд). — Дві жінки, що мають крамниці з жіночим одінням у Смиттавні, запевняють поліцію, що вони бачили в середу зполудня в Ню Йорку паню Вилиємову Парсонс, котра пропала без сліду того самого дня. Кажуть, що вона виглядала сильно зденервована.

ПОЛЬСЬКІ ЖИДИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬЩІ.

НЮ ЙОРК. — На річній конвенції Федерації Польських Жидів, що відбувалася тут в готелю Астора, натавровано антижидівську політику польського уряду й постановлено збирати гроші на допомогу жидам у Польщі, котрим, кажуть, грозить масове голодування.

600 присутніх делеґатів, що представляють коло 65,000 членів, зібрали між собою підписку на 50,000 долярів.

Суддя Вилієм Колинс сказав у своїй промові на бенкеті, що американський уряд повинен вставитися за жидами й примусити Польщу придержуватися своїх зобовязань щодо національних меншин.

ПРИГОТУВАННЯ ДО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Комітет світової вистави в 1939 році подав до відома дальші подробиці плянів цеї вистави. Задумує він між іншим відділити простір 43 акрів для вжитку туристів, що прибудуть на виставу в „трейлерах", себто в мешкальних возах, які дочіплюється до авт.

Простір 30 акрів відділено на зображення різного роду громадської роботи.

СМЕРТЬ ПРИ ГРІ.

В Ню Йорку скоїлася така подія: Підчас гри в італійські круглі, в котрій котиться дерев'яні кулі до центральної, або королівської кулі, одна куля закотилася далеко від площі гри. Куля попала під колесо переїжджаючого „трока", а колесо „трока" підбило її вгору з такою силою, що вона вилетіла яких 10 стіп у повітря. Куля впала на голову 55-літньому Ралфові Вессі, що придивлявся забаві, й поклала його на місці трупом.

СКАНДАЛЬНІ ВІДНОСИНИ В СКАРБОВОМУ УРЯДІ.

В окружному суді в Золочеві розпочався сензаційний процес проти начальника скарбового уряду із Зборова, Йосифа Лаврова, урядовця Р. Пшевлоцького та зборівських громадян Із. Розенцвайга, Й. Юрашка й Оз. Бурга за ріжні зловживання. Найпоганіше представляється на основі акту обвинувачення справа Лаврова, що зловживав свого становища в ріжних напрямах. Використовуючи примусове положення деяких платниць, що були привеволені явитися особисто в податкових справах, він доводив їх до сексуальних зносин, часто вживаючи насильства, і за те робив їм деякі уступки при екзекуції податків. Хотячи уходити перед владою і зборівським громадянством за великого суспільного діяча, він змушував податників складати окупи на публичні цілі і за те відносився прихильно до їх прохань. Взагалі Ляврів поводився з одними платниками дуже ласкаво, з іншими брутально, тероризував їх і безоглядними екзекуціями доводив до маєткової руїни. Одну жінку з Озірної знасилував і за те поробив їй опис неоправдині податкові полекші, які обурювали інших громадян. Розправу веде віцепрезидент суду Млинарський.

АНАЛЬФАБЕТИЗМ У ЛЕНІНГРАДІ.

Як повідомляє советська преса, ліквідація анальфабетизму в Ленінграді посувається слабо. Скільки є анальфабетів у Ленінграді, не знати. Не можна знищити анальфабетизму навіть серед промислових робітників, бо впр. у фабриці „Верстно" є 300 анальфабетів, у тютюновій фабриці 650, в Кіровському Заводі 740. З цього приводу советська преса закидує професійним союзам бездільність і бюрократію.

СЕЛЯНИ ЗАМОРДУВАЛИ ГАЙОВОГО.

Гайовий села Воля Бужецька коло Лукова, в люблинському воєвідстві, П. Косут, пішов зі своїм сином на перегляд лісу. В лісі побачили, що Ян Рояновський й Фр. Кравчик пасуть там худобу. На заклик гайового вигнати худобу з лісу Рояновський і Кравчик та ще інші люди, озброєні в сокири та дрючки, кинулися на Косута й так сильно його побили, що Косут від ран помер. Убивників арештували.

ЗА ОРГАНІЗАЦІЮ ҐАЗЕТЯРІВ.

Четверта річна конвенція юнії ґазетярів, Американської Ґазетної Ґілди, покінчилася в пятницю вибором уряду та ухваленням багатьох припоручень цьому урядові. Предсідником юнії вибраний знов відомий фейлетоніст Гейвуд Брун.

Конвенція ухвалила, що уряд Ґілди не сміє підписувати контракту, в котрім нема постанови, що заряд ґазети має наймати лише ґазетярів, що належать до юнії, та що не дає редакційним робітникам 5 днів та 40 годин праці на тиждень.

ПЕРШИЙ ЛИСТ НА СВІТІ.

Найдавніше написаний лист на світі — це лист, знайдений в руїнах міста Уру в старій Халдеї (нині Мезопотамії, країні, що лежить між ріками Тиґром і Евфратом в Азії). Зміст листа був написаний на глиняній табличці, а коперта була також з глини. Листа написано за часів панування першої вавилонської династії Лярзу коло 5,000 літ перед Христом. Цікаве, що перший лист на світі не є ані любовним, ані товариським; з його змісту виходить, що автором листа йшло про купно чи наймом якогось поля, — отже перший лист на світі був торговельним листом. Найдавніший лист спочиває тепер в одній з лондонських музеїв.

ОБЛИЛА КИПЯЧИМ МОЛОКОМ ДВОЄ ДІТЕЙ.

У Станиславові трапився трагічний випадок. Служниця референдаря воєвідського уряду, В. Старчевського, Ольга Наглик з необережности облила кипячим молоком двоє дітей Старчевських: півтоpaлітню Марусю й чотирилітню Іванну.

ВИЛОВЛЮЮТЬ „БЕЗПРИТУЛЬНИХ".

У всіх містах СССР відбувається тепер збільшена акція виловлювання дітей і бездомної молоді, т. зв. „безпризорних". Намагаються устійнити тотожність і походження цієї молоді. В Ленінграді затримують тисячі дітей у трамваях. За залишених без опіки дітей карають батьків. Поліція списала 20 протоколів з вищими советськими урядовцями, що залишили дітей без опіки. З огляду на існуючу систему в СССР, на основі якої батьки, перетяжені професійною й примусовою „політичною працею" в ріжних клюбах, організаціях і т. п., не мають просто часу на родинне життя — побороювання т. зв. „безпризорних" каранням батьків не дасть очікуваних вислідів.

НАГЛА СМЕРТЬ ПІДЧАС МИТНОЇ РЕВІЗІЇ.

Підчас особистої ревізії пасажирів поїзду, що їхав з Бидгощі до Данциґа, знайшли в данцігського купця, 60-літнього Альберта Ґабека, скриті 370 зл. Тому, що Ґабек задеклярував тільки 5 зл., його притримали. Купець так цим перенявся, що нагло вмер. Лікар ствердив смерть від удару серця.

НОВА НОГРОЗА.

Москва офіційно повідомила найвищих советських урядовців, що вони будуть негайно потягнені до судової відповідальности, якщо відразу не зреорганізують автомобільного і селянсько-господарського промислу. Иде головно про товарові автомобілі й господарські машини. Декому, як добре відомому в Америці Дибецові, дано всього два дні часу для реорганізації автомобільного промислу.

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ В БЕРЕЖАНАХ.

Наше народне вчительство, згуртоване в товаристві „Взаїмна Поміч" — це найбільш зорганізований та здисциплінований інтелігентський елемент. Не жаліють вони ніколи підмоги там, де справа йде про народні цілі, а найкращим прикладом цього нехай буде факт, що народне вчительство допомогло Кружкові Р. Ш. в Бережанах сплатити майже в цілости затяжний і дуже прикрий довг у суспільній обезпечальні, що перевищував квоту 2,000 зл., не оглядаючися на великі матеріяльні жертви. Цим дало лише зорганізоване народне вчительство ще один доказ того, як воно щиро ставиться до своїх громадянських обовязків. — Дня 16. травня влаштувала „Вз. П." спільне свячене, що на ньому явилося понад 40 осіб нашого вчительства з бережанського повіту. Свячене попередили товариські сходини, що їх відкрив делеґат Гол. Т-ва Вз. П. Микола Водонос.

АМАТОРСЬКІ ВИСТАВИ.

Дня 23. травня відбулися такі аматорські вистави в читальнях „Просвіти" бережанського повіту: „Пригоди вчать згоди" (Плотича), „Зрада" (Тростянець), „Ой, не ходи Грицю" (Поточани), а дня 16/5. „Кара совісти" (Нараїв місто). Натомісь заборонили староство аматорські вистави у Кривім, Вульці, Щепанові, концерт у честь Т. Шевченка в Курянах, Свято Матери в Козівці та фестин у Літятині і Котові.

ГОРОБЕЦЬ ПІДПАЛИВ ДІМ.

В Ґдині нічию на 25. травня була пожежа дому при вул. 10-го Лютого. Згорів дах, решту будинку пожежна сторожа врятувала. Ствердили, що пожежу спричинив горобець, який заніс до свого гнізда незагашений недокурок папіроса.

БАЛЬОН ПРОФ. ПІКАРДА ЗГОРІВ.

З Брісели (Бельгія) повідомляють: Проф. Пікард разом зі своїм помічником Максом Конінсом мали намір 25. травня перелетіти на пробу своїм старим стратосферичним бальоном. Підчас приготовань бальон запалився й зовсім згорів. Проф. Пікард і його помічник вийшли з катастрофи здорові. Пожежа вибухнула в хвилині, коли прикріплювали гондолю до бальона. Бальон зовсім знищений. Ніхто зі службі та приявних на майдані осіб не потерпів ніякої шкоди.

ЛЬВІВСЬКИЙ ВОЄВОДА ПРО ЛЬОЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ

Дурив, але не одурив американського кореспондента.

ЛЬВІВ. — Перебуваючий тут американський кореспондент Отто Д. Толишос мав розмову з польським воєводою, д-ром Альфредом Біликом, на тему польсько-українських відносин. Воєвода заявив кореспондентові, що тепер уже нема від довшого часу в Галичині ніяких терористичних актів з боку українців, а є тільки „виступи українських селян проти жидів, які польська влада ліквідує". А позатим є по селах спокій і українське населення відноситься до Польщі льояльно. Кореспондент запитався, чи воєводі відомі націоналістичні змагання українців до відродження самостійної української держави. Воєвода відповів, що так, але Польща, річ ясна, не стерпить ніякого такого „самостійницького руху". А далі розповідав, як то Польща попирає українців на культурнім і економічнім полі. Кореспондент запитавсь і про кольонізацію українських земель мазурами і польськими вояками, та воєвода сказав, що то тільки пересуває влада селян з густо заселених польських провінцій на рідко заселені українські. Пересилаючи ці відомости до часопису „Ди Ню Йорк Таймс", кореспондент додає, що представники українського народу дивляться на порушені воєводою справи цілком інакше. Вони виказують, що Польща гнете український нарід на всіх ділянках, не тільки політичних, але й культурних, та нищить українського селянина ще й економічно. Нищить і українські кооперативи і не дозволяє їм вивозити за границі українських хліборобських продуктів, змушуючи їх тим чином продавати ці продукти польським гуртівникам за дуже низьку ціну.

В УКРАЇНІ ПІД СОВЄТАМИ МАСОВІ АРЕШТИ.

ЛОНДОН. — Лондонські ґазети переповнені вістками з С. С. С. Р. А найбільше місця присвячують там Україні, бо про неї пишуть тепер раз-у-раз і советські урядові ґазети. Україною прикривають вони найновіші розстріли советських генералів, бо нібито і ці щойно засуджені й розстрілені 8 генералів були теж у змові з тими, що хочуть відірвати Україну від звязку з Советами. Разом з тим є повно новинок з Харкова, Киева й інших місцевостей в Україні й Білорусі, з яких виходить, що в Україні нескоїлй, що там убивають аґентів ҐПУ і військових старшин та розкидують по вулицях міст летючки з відозвами, щоб „пімстити смерть Тухачевського і Якіра". Кажеться далі, що ґенерал Якір був люблений серед війська в Україні й тому його не несено до Ленінґраду. Пишуть далі, що в Києві арештовано 900 червоних офіцирів, а в Харкові 700.

ПАНІКА В МОСКВІ.

ЛОНДОН. — У Москві ніхто не знає, що властиво діється. Знають тільки, що тюрми переповнені арештованими та що постійно переводять дальші арешти як серед військових так і цивільних, як теж серед партійців.

ВОРОШИЛОВ „ВИЯСНЯЄ".

МОСКВА. — Народний комісар оборони видав до армії короткий приказ, у якім виясняє, чому розстрілено маршала Тухачевського й сімох советських ґенералів. Ворошилов каже, що розстрілені зговорилися за гроші відступити Україну „одній державі". Під тою державою розуміє Ворошилов Німеччину, але по імені її не називає.

ЯК ВИГЛЯДАВ РОЗСТРІЛ.

МОСКВА. — Говорять, що про розстріл советських генералів повідомлено населення через радіо. Не подано ніяких подробиць розстрілу. Тільки дехто розповідає про маршала Тухачевського, що відмовився від того, щоб йому перед розстрілом завязати очі.

„СОБАКАМ — СОБАЧАЯ СМЕРТЬ".

МОСКВА. — В повищий спосіб написала московська „Правда" про розстріл маршала Тухачевського і його товаришів.

НІМЦЯМ, ЯК І ЖИДАМ.

КРАКІВ (Польща). — Відомий американський кореспондент Отто Д. Толишос взявся розслідувати між іншим і положення німців у тих краях, які у Польщі, де вони становлять національну меншість. Кореспондент отверджує, що як це дивно не виглядає, але проте є правдою, що положення розкинених по тих ріжних краях німців є таке саме як жидів у Німеччині. Всюди німців тиснуть і переслідують, і то на підставі законів, у такий спосіб, що змушують їх еміґрувати. Виходить, що й доля тих німців, хоч мають за собою поперття сильної німецької держави, є незавидна, не ліпша від жидів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШПИГУНИ Й ЗРАДНИКИ БЕЗ КІНЦЯ

І знов у Москві черговий процес за саботаж, контрреволюцію, зраду й шпигунство. Не перший він і не останній, і через те він не викликав би в світі більшого інтересу. Щоправда, світ не привик до таких видовищ, щоб керуюча партія в державі так правильно влаштовувала процеси проти своїх товаришів, та ще тих, котрих вона величала як героїв і мучеників партії; але як такі процеси в Росії завелися, то світ з часом з цим явищем погодився. Мовляв, так воно не діється в культурному світі, але це видимо старий московський звичай.

Одначе те, що тепер діється в Москві, це представляє вже щось надзвичайне навіть для тих, що від Москви готові всього сподіватися. Стає там на лаві обвинувачених за державну зраду й шпигунство в користь головних ворогів аж 8 офіцирів російської армії. Вже само число замітне. Звісно, один зрадник може трапитися хочби й де: адже був Юда навіть між апостолами Христа. Одначе тут не один зрадник, а ціла низка. До того це не прості офіцири, а ґенерали, і то навіть не прості ґенерали, а визначні ґенерали. Є між ними люди, що діставали найбільші відзначення російської армії. Є команданти військових академій. Є команданти цілих округ. Є голова організації для тренування військових резерв. Є навіть один ґенерал з титулом маршалка, яких у цілій Росії є лише пять. Є люди, котрих большевицький уряд величав ґеніяльними.

До цього це не ґенерали, що вийшли зі шкіл, що не бачили активної служби. Є між ними люди, що вже нюхали порох, що перейшли хрест огню, що вже бували на фронтах. Що більше, є люди, котрих ця сама влада, що їх тепер ставить під розстріл, ще недавно величала героями большевицької революції.

Всякі будуть пояснення цього справді небувалого видовища. Одначе які вони не були би, всі враження зійдуться без сумніву в одному, а саме, що російська большевицька армія не має тої бойової вартости, яку їй приписували, судячи її по числу вояків, по числу гармат, панцирних автомобілів, літаків, тощо. В кожній армії попри число й узброєння вояків, попри машинове випосаждення числиться ще те, що за приміром французів усі майже народи в світі називають „мораль", а на що складаються: дисципліна, солідарність, віра в своїх провідників. Як кажуть американські ґазети з приводу процесу, російська большевицька армія „тратить лице", себто тратить пошану й самопошану. Набудуче ця армія буде рахуватися в світі за армію, що проєкла шпигунством, за армію, що добра на перщо-травневі паради, до мордування невдоволених, а неузброєних людей большевицької держави, але нездібна до боротьби проти справжніх армій з вірними ідеї провідниками.

ПРО ВИПРАВУ НА КИЇВ

(Пілсудського і Петлюри в 1920 р.).

Вам уже певно відомо, що вийшла у Варшаві „книжка польського військового історика ген. Т. Кутшеби п. з. „Виправа кійовска 1920 р." Крім того він сам подав її зміст у викладі через варшавське радіо. Це дало причини до ріжних голосів у польській пресі про ту книгу. Думаю, що шановним читачам за море добре буде знати головні точки радієвого викладу про цей похід, що відбувся в товаристві армії Петлюри, що то перша дня 8. травня 1920 р. вмашерувала до Києва. У викладі ген. Кутшеби будемо всюди, де є бесіда про „нашу армію", вживати слова „польську", бож так він це розумів.

—o—

Ціллю польської війни з Росією було в понятті Пілсудського здобуття належних полякам східних границь і поміч до повстання на польських сході незалежної від Росії української республики та запевнення через це Польщі цілковитої самостійности у внутрішньо-політичнім устрою свого власного краю.

Польсько-російська війна розпочалая на весні 1919 р. з тою хвилею, коли советські війська як аванґарда комуністичної революції вступили в польські (? — Ред.) области, займаючи польські окраїни: Вильно, Лідою та Барановичами. Була це отже збройна зачіпка проти формуючої себе польської держави; був то напад комунізму на народню Польщу.

Польща приймила ту накинену їй боротьбу і відповіла на це зачінно, займаючи на Великдень 1919 р. Вильну. Поляки станули немов на зворотнім пункті: Росія, що бажала миру з Польщею та шанувала її права до володіння польськими землями, могла дати Польщі мир, признаючи акт заняття Вильни. Але советська Росія, що бажала нести комуністичну революцію через Польщу на захід, не жертвувала полякам миру, а навпаки, цілий 1919 рік стояла з ними на воєнній стопі.

Одначе незадовго положення советської Росії дуже погіршилося: добровольчі російські армії під проводом Денікіна, сформовані в полудневій Росії, розпочали свій побідний похід на Москву.

Здавалося, що спільний збройний наступ Пілсудського і Денікіна зможе побити советські армії, а в дальшим наслідку знищити большевизм у самім зародку.

Був це вимріяний плян для держав, що належали до Антанти, зокрема для Англії та Франції. Це велоб' іменно до відбудови старої царської Росії, цінної союзниці Антанти. Заки однак Польща рішилася на таку спільну роботу з Денікіном, Пілсудському стали ясні погляди Денікіна на будучу Польщу. Довідався він іменно, що **Денікін не хоче признати повну політичну незалежність Польщі**, але бажає собі поперед повної побіди над большевиками, щоби, повалівши їх уряд, скликати Думу, котра доперва малаб рішити, як далеко самостійність Польщі має сягати.

Сказавши простими словами, виходило, що Денікін ставиться ворожо до державної самостійности Польщі, але стоїть на сторожі „неделімої Росії".

Супроти цього порішив Пілсудський не спільдіяти з Денікіном, але навпаки, **облекшити Советам перемогу над ним.**

І тому то в осени 1919 р., коли советські армії били Денікіна, польська армія стояла цілими тижнями з крісами при нозі, виконуючи хоч і не умовлене завішення зброї.

Війна Советів з Денікіном була ведена на землях Великої України по обох боках Дніпра.

Крім того в тім краю існувала ще **третя сила**, що повстала по вибуху революції, а була **нею Україна**, що визволилася з московської неволі, а стояла під політичним проводом отамана Петлюри. Уряд цеї республики навязав з Польщею політичні зносини ще в 1918 році, а тодішня варшавська „Рада Стану" (підчас німецької окупації) вислала була до українського уряду першого польського посла.

Історія тої „Людової України" була дуже драматична. Вона початково, і то на коротко, зударялася була з Польщею, а поцім з Росією червоною і з Росією білою. Денікін спротивившися повстанню „людової України", а коли війська Петлюри в серпні 1919 р. займили були Київ, то прийшло до отвартої війни між Денікіном і Петлюрою.

Армія Петлюри, напирана Советами і Денікіном, уступила, і лише частина її осталася в краю, ведучи т. зв. малу війну на задах російських військ, а друга частина армії Петлюри та він сам шукали захисту у Польщі.

На відобраних Денікіном областях, а було то в лютім 1920 р., проголосив большевицький уряд повстання (створення) советської України, котра також старалася навязати з Польщею політичні зносини. Отже в зимі з 1919 на 1920 рік існували в Україні два слабі ще уряди: советський, попираний Росією, а непризнаний Польщею, і уряд „людової України" (У.Н.Р. — Ред.), непризнаний Росією і Денікіном, а підчинений Петлюрі, що був тоді в Польщі.

В лютім 1920 р. Росія (Совети) запропонувала Польщі мир, а то тому, що їй було потрібно миру, щоб себе внутрішньо і військово сконсолідувати. Советська влада була тоді ще дуже слабка, та Совети думали, що західні держави готуються до якогось „хрестоносного походу" в цілі знищення комуністичної революції. Крім того і внутрішній, контрреволюційний ворог, у виді недобитків Денікіна також загрожував советському устроєві. Отже Совети бажали миру, щоб скріпити себе на силах, без котрих не могли виконати своїх далекосяглих плянів.

(Кінець буде).

ЗАКАРПАТТЯ І НАШ ПРАПОР

На Закарпаттю йде ще далі боротьба з чехословацькою владою за права нашого жовто-синього прапору. Відомий діяч **д-р Юлій Брящайко** забрав іще раз голос у тій справі на сторінках ужгородського часопису **„Українське Слово"**. Його стаття звучить:

ЖОВТО-СИНІЙ ПРАПОР І НАШІ УРЯДИ ТА СВЯТА.

Кілька днів тому відбулися по цілій Підкарпатській Руси свята 18-тої річниці прилучення Підкарпатської Руси до Чехословацької републики. Багато нарікань чути тепер з усіх сторін, чому уряди не вивішують нашого краєвого жовто-синього прапору. Напр. у Ужгороді навіть на святочній академії, що була кульмінаційною точкою в програмі свят, не видно було жовто-синього прапору в салі міського кіна. Цей факт трохи що не скінчився неприємним інцидентом. Так, напр., головний промовець свята, о. А. Волошин, на знак протесту хотів відмовитися від виголошення святочної промови.

З огляду на цей стан уважаю за потрібне й доцільне, щоб цією справою занятися подрібніше. Хочу звернути увагу на те, що цей прапор є нашим старим історичним прапором та що взагалі помилково і тенденційно поширюють у нас думку, що нібито жовто-синій прапор є прапором чужим та що його принесли до нас по перевороті закарпатські еміґранти.

Вже в часі св. Степана мали русини окреме князівство „Мархія Рутенорум" і князем русинів (Дукс Рутенорум) був наслідник престолу, син св. Степана, Емеріх. Історики догадуються, що жовто-синій прапор був прапором цього князівства, та що тому мають жовті-сині барви, нпр., міста Кошиці, Ужгород, бувша жупа Аба-Уй-Торна, бувша жупа Марамороська і т. д. Доказують також історики, що князь Федір Корятович, як власник Маковиці і нинішньої Підкарпатської Руси, уживав того прапору.

Ці історичні барви має також мукачівська гр.-кат. епархія, котра репрезентувала колись цілу територію, де жили русини-українці на Підкарпаттю від Попраду аж до Тиси та по Дебрецин.

Цей прапор є прапором найстаршого американського товариства підкарпатських русинів-українців в Америці: „Соединеніє". Під тим прапором відбулося голосування в Америці 1919. року і цей прапор привезла 1920. р. спеціяльна делеґація американських русинів-українців і передала його в рамках великих святковань губернаторові Гр. Жаковичеві і віце губернаторові д-рові Еренфельдові. При тім святочнім акті були присутні представники влади, війська і духовенства.

В часах революції всі три ради: хустська, ужгородська і пряшівська, котра була первісно зорганізована в Любовні, а також жупна мараморосьська рада одноголосно проголосили жовто-синій прапор за наш національний і краєвий прапор та всі його на своїх зіздах уживали.

Навіть на конґресі в Будапешті 10. XII. 1918. року всі учасники конґресу під проводництвом бл. п. Евмена Сабова, пізнішого голови общества Духновича, признали цей прапор за прапор Підкарпатської Руси.

Дня 8. травня 1919., коли всі три ради злучилися в Ужгороді в одну Центральну Народню Раду та проголосили наше добровільне прилучення до Чсл. републики, таксамо приняли цей прапор нашої країни. Коли рішення Центр. Ради 100-членова депутація передала в Празі Президентові-Визвольникові, передала його під жовто-синіми прапорами, жовто-синіми кокардами на грудях і такою кокардою окрасив свою грудь при тій нагоді і бувший ґубернатор А. Бескид. Дня 21. травня 1919. року замаяли ці прапори здовж від Вілсонової залізничої стації аж до Градчан і замаяв цей прапор і на самім празькім граді.

На основі всіх цих історичних фактів увійшли наші барви до гербу Підкарпатської Руси, а також і до великого гербу Чехословацької републики.

Отже справа прапору була і є раз на завжди вирішена.

Жовто-синій прапор є нашим історичним прапором, є знаком нашого прилучення до ЧСР, є знаком нашої автономії і кожного, хто виступає проти цього прапору, треба вважати ворогом нашого прилучення до Чсл. републики і ворогом наших прав і нашої автономії.

Як признаємо за обовязуюче рішення Центр. Нар. Ради з 8-го травня 1919. року, то мусимо признати й її право щодо установлення для нас нашого прапору. Прапор цей є наш, ніхто нам його не приніс і ніхто нам його не нav вісив.

Краєвий уряд вже давніше видав рішення, що попри державний прапор **можно вживати всюди жовто-синій прапор як прапор краєвий**. Це рішення не вистарчає. Краєвий уряд має дати розпорядок, що при всіх державних і народніх святах **має бути вивішений поруч з державним прапором і наш жовто-синій прапор**. Тоді буде кінець усім тим аномаліям, які тепер час від часу повторяються тому, що кільком панкам у роді д-ра Фенцика рішення наших рад не подобається.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Михайло Зощенко.

ДОРОГА ЩАСТЯ

А Олена Григоріївна біжить до дому. Зрозуміла тепер, що ошукувано її найбезсоромніше сім літ.

Дома стала переглядати шуфлядки чоловікового бюрка. Сила силенна любовних листів, повних солодких присяг. Змоліла, одначе скоро прийшла до себе. Знала вже, що вийшла за драба.

Не сказала йому нічого, як на другий день вернувся до дому. Ходила лише довго по саді й обскубувала листя з дерев. Лютик, що ще не бачив жінки такої нахмаресої та мовчазної, затривожився. Зрозумів, що перебрав мірку.

— Я обманював її сім літ, — сказав до себе — а навіть із нею не живу. Кохання для мене завязало їй світ.

Совість не завмерла ще в ньому зовсім. Відчував жаль. Сів біля жінки та став розповідати їй, як обманював її.

— Не хочу затроювати тобі й далі життя, — сказав. — Кожна жива істота має право до чиєїсь любови та пестощів. Скористай з твого права.

А Олена Григоріївна на це:

— Я доціняю твоє добре серце. Та про твою поведінку я знала вже перед твоєю розмовою.

Лютик слухав здивований, а вона говорила далі:

— Не думай, що я не користувалася правом кохання та пестощів. Я не ждала твого дозволу.

Сердитий зірвався з місця.

— То ти зраджувала мене, ти нікчемнице! — крикнув. — Назви мені зараз тих розпусників, бо інакше не ручу за ніщо!

Назвала сім назвиць, а між ними й Федотова.

— Дурень із мене, — сказав — що я признався. Ти підла підляка. Погорда, яку чую до тебе, змушує мене до виїзду. Прощавай.

Думав, що вона буде просити його, щоб лишився, та вона свідома переваги свого багатства, сказала:

— Добре робиш. Я сама хотіла піддати тобі думку, щоб ми розійшлися.

Лютик плює на жінку. За хвилину виходить із хати.

— Іdь, іdь. За мої гроші куплю собі ліпшого.

Лютик пішов до любовниці, та ця приняла його холодно, як довідалася, що разом із жінкою пропало давне веселе життя. Погорджений оженився з маючою співачкою та живе в добрі.

Олена Григоріївна вийшла за Федотова. Як допокy став нарікати на здоровля, сказала з усміхом:

— Розійдімся!

Федотів зараз видужав і став перебувати з жінкою. Бували часто в гостинницях. Олена Григорівна постаралася трохи та згірдливо дивилася на мужчин. А Федотів заїдав курята та завзято дивився на молоді дівчата, що сиділи при сусідніх столиках.

Олена Григоріївна втратила значну частину майна та стала продавати золоті царські гроші. За ті заборонені трансакції виселили її на провінцію. А Федотів викрутився, доказував, що не мав нічого спільного з маєтковими жінчиними справами, з якою оженився з любови.

Одначе не поїхав до неї. Та Олена Григоріївна не гризлася рівнодушністю чоловіка. Знала вже з досвіду, що кохання не купити. Дорога щастя, це дорога почування, незавалена грішми.

(Кінець).

— Це є діпльодок, один із тих передпотопових звірів, що жили на землі міліони літ, заки появилися люди.

— Діпльодок? Добре, та коли він жив так багато літ перед появою людини на землі, то як можете бути певні, що він справді так називався!?

Ф. Карінті.

ПОЗИЧКА

Майже кожний має своїх постійних прошаків, що приходять звичайно в свою пору. Трапляється часом, що не маєш чим заплатити газу, електрики, одначе не може тоді трапитися, щоб ти міг сказати прошакові:

— Любий приятелю, я сам сьогодні не маю грошей...

Як дуже воно неможливе, я сам переконався.

— — — — — — — —

Сидів я у каварні як звичайно та читав газету, як підійшов до мене воєнний інвалід, що був ранений у голову. Він щодня по обіді дістає від мене д в а д ц я т ь сотиків. Підходить до столика, нічого не каже та жде.

Так було й тепер.

Став я шукати по кишенях. „До чорта!" У гаманці не маю ні сотика, а портфель я забув дома. Було прикре положення.

Інвалід ждав, стояв спокійно й чемно, одначе лице його не зраджувало ні спочування ні зрозуміння. Я дивився на нього з боку.

— Дуже мені прикро, — говорили мені його очі — я знаю, що воно для вас неприємне, та в теперішньому економічному положенні хіба самі зрозумієте, що я не можу вам ані нічого жертвувати, ні поборгувати, для мене всі такі строгі.

Я зачервонівся і встав.

— Заждіть хвилиночку — сказав я.

— — — — — — — —

Я шукав очима якогось знайомого.

Ага, є директор банку! І я вже хотів підійти до нього.

Та зараз відійшла мені відвага: „Ні, він так дуже пильно читає". Я мусів би сказати щось дуже жартівливого, щоб йому пояснити, чому позичаю двадцять сотиків, а я зовсім у цій хвилині не настроєний до того, а, виправдуватися, що я забув портфель дома — також не маю охоти... Ні!

А може власник каварні?.. Г о д і ж за таку д р і б н и ч к у напаствувати людей!

Вже знаю, що зроблю! П о п р о ш у вейтера! Та вейтер був саме при гостях, які звичайно цікаво зиркають у мій бік. Чейже не дам цим людям нагоди, щоб могли заглянути в мої приватне життя.

— Ласкавий пане, — обізвався нараз хтось до мене з просьбою.

Я обернувся.

— — — — — — — —

Був то прошак, каліка на одній нозі, також мій постійний відборець. Глядів на мене приязно. Щож мені робити?

— Саме в пору ви прийшли. Не лише, що вам нічого сьогодні не можу дати, а ще й сам мушу мати зараз двадцять сотиків.

— Дуже радо ласкавому панові позичу їх, дуже прошу! — сказав до мене врадувано та подав мені двадцять сотиків.

Воєнний інвалід усе ще стояв при мому столику, ждав похмурий, спорідний, невмолимий.

Слава Богу, що маю для нього. Як це добре, коли маємо добрі взаємини в наглому, а тяжкому фінансовому положенні.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

КРИТИКА КРИТИКОВІ.

На мої завваги про деякі поезії, прислані останніми часами до „Свободи”, обрушився один з поетів, котрого поезію я навіть у своїх увагах.

Цей поет каже: „Буває часом, що і з малим умом люди критикують і більше вчених, але не з такою критикою, під якимсь іменом, як напр. гусак. А чиж я тому винен щом вродився бідаком? Що ті пани і д-р редактори зовуть мене гусаком?”

Щоби баламутство далі не ширилося, скажу ясно: Так, буває, що люди з малим умом критикують і більше вчених; що я нікого гусаком не називаю, хіба справжнього гусака; що тимбільше не називаю гусаком того, хто родився бідаком; і що ці уваги писав я один, і що я докторату не маю.

ЧИ ЗА ТЕ БЮТЬ ВОВКА, ЩО СІРИЙ?

І ще раз скажу, що справа в тому, чи наведена поезія нашого поета дає читачеві відчути тугу за рідним краєм.

Автор написав мені крепких слів велику силу, але всетаки мене не переконав, що в його поезії є туга за рідним краєм. Нехай же тепер читачі візьмуть поезію в руки ще раз і самі переконаються.

ПОЩО МУЗИКА?

І я все ще не вірю поетові, що гуцул виграє на сопілці, щоби пасли траву вівці. Я бував на полонинах і бачив, як гуцули грали на сопілці, а вівці не паслись, і бачив, як вівці паслися, як гуцули на сопілці не грали. Мені все ще здається, що гуцули на сопілці грають, щоб віддавати свої почування, а вівці пасуться, бо голодні, *а не* тому, що гуцули на сопілці грають.

І мені здається, що як написати прозою, що гуцул виграє на сопілці, щоби пасли траву вівці, то це буде дурниця, а як це саме сказати з римом, то це не буде поезія, але все ще дурниця, хоч римована й ритмічна.

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ.

Такі листи, як от цей лист ображеного поета, приходять до кожної редакції досить часто. Редакторів вони ні не ображають, ні не дивують, бо редактори їх дістають багато. Дістають їх письменники, лікарі, безнесмени, фільмові актори, просто всі люди, звісні публиці.

Одна американка, Джуліет Ловел на імя, навіть завдала собі труду й видала в 1933-тім році цілий томик подібних листів. Ця збірка подає справжні цвітки кореспонденції.

Один купець, що робив бизнес почтою, дістав листа: „Ви кажете в своїм оголошенню, що можете доставити все. Прошу мені прислати експресом одного трупа. Постарайтеся дістати мені як можна найсвіжіший”.

До американської письменниці Зони Ґейл прийшла просьба: „Я маю виголосити промову перед нашим клюбом. Зачуваю, що ви пишете оповідання. Пришліть їх мені. Я хочу їх ужити, щоб виповнити час, як мені не стане ідеї”.

Одна японська корабельна лінія дістала радіограму: „Труп поповнив самогубство на покладі стан здоровля добрий”.

Одно підприємство, що торгує жіночими ґорсетами, дістало листа: „Чи пані має носити ґорсет у кухні, чи лише тоді, як вона пані?”

ЩО РОБИТИ З КРИТИКОЮ?

Один критик, пишучи про збірку Джуліети Ловел, радив кожному чоловікові, що дістає такі „гострі” листи, збирати їх та порівнювати з листами в збірці.

Це йде в розріз із звичайною практикою людей такі листи як найскорше забувати.

Одначе є люди, які всякі такі листи й випади проти себе збирають або памятають. В однім нюйорськім журналі відомий американський „колюмніст” Гейвуд Брун пригадує, як то одна комуністична газета осмішила його рисунком за те, що він був кандидатом соціялістів, хоч лише недавно пристав до партії. Газета змалювала Гейвуда Бруна як велике товсте немовля, що сидить у дитячім візку з пипкою в руці. Норман Томас, соціялістичний лідер, пхає цей візок і каже до одної старої пані: „А що, не гарна дитина? А їй щойно шість місяців!”

І Гейвуд Брун за цю карикатуру зовсім не гнівається.

ЧОМУ НЕМА УКРАЇНИ?

Поет, що обрушився на мої завваги про його поезію, промовляє проти звичаю критикувати ще таким аргументом: „От і так подумати на цім, чиж то може бути на світі колись Україна вільною державою, коли тут в Америці українці не мають згоди між собою”.

Якби вільна держава залежала від того, чи з собою живуть у згоді поети й критики, то в світі справді не булоб ні одної вільної держави.

Ось у Франції посварився поет Верлен зо своїм накладцем. „Ви знаєте, пане”, кричав Верлен, „що, даючи мені заплату за мої поезії, ви дали мені одну фальшиву монету?”

„Ні, цього не знаю”, каже накладець, „але як я справді дав, то маєте ось другу, правдиву”.

„Дякую”, каже поет, „але більше цього мені не робіть!” І відчинив двері до виходу.

„Пане”, кричить за ним накладець, „але ви мені не дали ще моеї фальшивої монети”.

„Я не маю”, каже поет. „Я її пустив! З великою трудністю!”

І Верлен не віддав доброї монети. І, кажуть, поет і накладець сильно посварились. Іколись тут я подивився на нову мапу Европи й бачу, що Франція ще далі назначена на ній як вільна держава. З того, що поети і накладці з собою сваряться, вона собі й вухом не веде падати.

ВОЗДУШНА ПІХОТА

Завданням висаджених воздушних десантів буде нищити в ворожому запіллі вузлові стації, силові централі, промислові осередки, військові установи та споруди, щоб у той спосіб паралїжувати активність ворога. Висаджені відділи остаються без засобів транспорту і будуть мало рухливі. Засоби транспорту зможуть їм доставити літаками лише тоді, як вони захоплять в свої руки відповідну площу, деб літаки могли приставати та висадити бажані вози і тенки. Перевіз авт чи тенків літаками є практично до переведення.

Повітрові десанти можуть висаджуватись або близько за ворожим фронтом з метою вдарити на ворога ззаду, або в глибокому запіллі. Цей факт значно поширює фронтову смугу в глибину. Для удару ззаду плянують москалі висаджувати з повітря цілі полки та дивізії, як це вони подають у тактиці авіяції.

Всі такі міркування дуже легко проводити теоретично. Практичнож стоїть справа трохи інакше. При добрій зорганізованій обороні запілля всякий відділ легкопадистів чи воздушної піхоти мусить бути готовий до того, що його ворог цілковито знищить. Щоб такий відділ міг знищити якийнебудь важніший обєкт у ворожому запіллю, він мусить висадитись недалеко тогож обєкту. Всякі важніші обєкти будуть охороняти. Колиб вони навіть не мали власної оборони, то в скорому часі таку їм надішлють. Ціла десантова акція зведеться до перегонів, хто скорше досягне обєкт. Перевага буде по стороні оборони, бо вона буде мати засоби транспорту. Зате десант таких засобів мати не буде і не зможе скоро рухатись у терені. Дальше, оборона буде мати відомости і звязок та добре орієнтуватись у терені, а десант буде без звязку, без відомостей та не зможе орієнтуватись у терені. Вкінці при довшій боротьбі десант ослабне, йому вийдуть засоби стрілива і харчі, а ворог усе те буде мати в довільній скількости. Вкінці важко припустити, щоб такий великий десант був для ворога непомітний. Наслідок той, що десант буде знищений, іще заки вспіє щонебудь зробити.

Десант з літаків може мати успіхи тоді, як ворожа оборона буде слаба і коли він спуститься між своїми людьми, цебто у власному краю, занятому ворогом, та дістане харчі, звязок, помічників та провідників, або якщо ворог у запіллю буде здезорґанізований, здеморалізований та зреволюціонізований. Якраз на зреволюціонізованість запілля розраховують москалі. Вони припускають, що в кожному запіллю вибухнуть неспокої, лише в них буде спокій і порядок. Менші чи більші групи воздушної піхоти будуть висаджуватись у ворожому запіллю з пропаґандною метою. Для того в москалів є окремі політичні формації, складені з самих комуністів.

Автім і сам десант не такто легко перевести непомітно у военній дійсности. При скоку з висоти 1,000 метрів чоловік з легкопадом летить до землі коло 4 мінути і уявляє собою в повітрі добру ціль для кулемета. При масовому десанті кулеметам не потрібно навіть добре націлюватись. Якщо куля попаде в легкопад, то це означає смерть для людини, бо легкопад роздереться і людина розібється, впавши на землю. Кілька добре розставлених кулеметів можуть унешкодливити дуже великий десант і звести цілу десантну акцію в ніщо. Якщож легкопадисти приземляться щасливо, то вони будуть порозкидувані на великій площі і заки зможуть зібратись, то ворог може їх винищити поодиноко. Збірка буде тим трудніша, чим погода буде гірша та терен непрогляднїший. В додатку кожний легкопадист буде перевантажений зброєю та стріливом і все те буде вмушений тягнути на собі або за собою у всяких умовах терену. Засобів транспорту не буде. При нічних десантах справа погіршується ще і тим, що ніхто нікого не буде бачити і ніхто не зможе зорієнтуватись у терені. Дальше, до области фантазії належить і те, що великий десант буде непомітний чи то днем чи ніччю для ворога при сучасному розвою проти воздушної оборони та розвідки. Нині в кожній державі ціла країна густо обсаджена стійками нагляду за літаками з відповідними підслуховими апаратами і засобами звязку. Літаки, що будуть везти легкопадистів, будуть всюди помітні. На них нападуть ворожі нищильники і вступлять у бій з охороною десанту. Площа спуску людей буде виносити кілька квадратних кільметрів, бо інакше люди будуть падати один на другого. Важко уладити справу так, щоб люди приземлювались один коло другого близько, бо не всі нараз зможуть вискочити з літака, а будуть вискакувати один за одним. Тимчасом літак не зможе стояти на місці, чи рухатись поволі, якби то було бажаним для легкопадистів. За час, потрібний, щоб вискочили легкопадисти, літак зробить значну дорогу. При розсипанні легкопадистів на площі кілька квадратних кільометрів вистане однієї піхотної сотні, щоб знищити один полк легкопадистів. Сам десант не буде мати надії на поміч чи відворот, бо літаки поїдуть назад до своїх баз. Розраховуватиж на геройство, це справа добра, але вона надто часто заводить розрахунки. Тому краще при всякій справі розраховувати на середню спроможність людини, а не на геройство.

Удачність самої висади людей залежна ще і в великій мірі від того, хто опановує повітряні простори, цебто чия авіяція міцніша.

Всяка держава організує тепер оборону свого навіть глибокого запілля. В часі війни відповідний вишкіл перейдуть всі ті чоловіки, що остануться дома, цебто всі понад 45 літ.

Щодо організації і вишколу легкопадистів, треба відмітити, що до таких формацій треба брати людей малих і легких та видержливих на тиснення. Чим менші люди, тим більше їх вміститься в літаку. всі мусять мати здорове серце і жолудок та бути рішучими, щоб у моменті приземлення не розгубитись. Кожний легкопадист мусить уміти діяти самостійно до того часу, доки не збереться формація. Кожний мусить уміти орієнтуватися в терені навіть тоді, коли десант не вдасться виконати за пляном. Вітер може поплутувати навіть найкращі розроблені десантні пляни. Старшини і підстаршини мусять мати легкопади іншої красти, як стрільці, щоб було їх видно. Зелена і синя краска не видні на тлі місцевости, тому їх оминають. Десанти бажано висаджувати цілими формаціями так, як вони мають діяти, і формації не розкидувати на надто великій площі.

В европейських державах роблять трохи інші висновки про воздушну фльоту, як москалі. Рахують, що великі повітрові десанти будуть рідкістю і що навіть як ворог буде пробувати їх робити, то хіба лише з розрахунком на невдачу і страту людей. Зате піднайдено інше примінення для легкопадних частин — чи воздушної піхоти, а саме скору доставу людей воздушним шляхом в загрожені і недотуступні участки власного фронту тоді, як їх не можна підвезти іншими засобами транспорту. Висаджування аґентів для шпіонажі чи малих груп для саботажних цілей у ворожому запіллі будуть можливі лише тоді, якщо ворог буде слабий, чи його запілля буде здезорґанізоване.

В цьому році, як це видно по пресових голосах, вже і москалі трохи міняють свій погляд на воздушну піхоту та її значіння. Поволі приходять до переконання, що навіть сильні десанти можуть бути легко знищені, навіть без активної противоздушної оборони з боку ворога. Виглядає так, що у ворожому запіллю будуть висаджувати лише малі відділи з певними завданнями з таким розрахунком, що вони по виконанні завдання будуть страчені і не вернуться назад. Отже приходять до такого самого висновку, як це роблять і европейські військові фахівці.

(Кінець).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДЕЩО З ЖИТТЯ НАШОЇ МОЛОДІ В АМЕРИЦІ.

Дехто є тої гадки, що наша молодь в Америці є матеріялістично настроєна і що все склонна від нас старших вимагати ріжних річей, а нічого для старшої ґенерації не давати. Інші знову перецінюють працю нашої молоді і склонні її ідеалізувати. Ще інші називають спорадичні пориви нашої молоді в громадськім життю „соломяним вогнем”, який назагал дає марні висліди.

Здається, що найслушніша буде та гадка, яка не буде вчинків нашої молоді ґенералізувати. Бо в деяких випадках наша молодь є справді неідейна, в деяких випадках справді горить „соломяним вогнем”, але в деяких випадках вона є серіозно наставлена, праця її приносить гарні успіхи для нашого громадського життя і з тої праці ми повинні глибоко радіти.

Ось два характеристичні дописи, які можуть послужити для окреслення нашої тутешньої молоді: один у „Свободі” з 29. травня, підписаний Марійкою-Джен-Гвіздь, а другий в іншім українськім часописі, підписаний одним з нашої молоді з Ню Йорку. Та як обидва ці дописи між собою ріжняться!

Марійка Гвіздь, хоч і англійською мовою, розказує з захопленням про нашого незабутнього генія Тараса Шевченка, чи точніше про концерт у його честь, що відбувся заходом гартфордської української громади. В тім дописі авторка з приємністю згадує, що тамошній хор відспівав аж три пісні (між ними і „Заповіт” Шевченка, що там деклямовано „Розриту могилу”, що виступали сопранові соля, які співали „де Дніпро наш котить хвилі”, „Одної ночи”, а також що тамошня молодь зібрала для Рідної Школи в старому краю суму $39.05. Хіба не гарна це робота? Хіба не можемо ми бути горді на таку нашу молодь?

Зате другий допис (а таких є багато) кидає інше світло про нашу молодь. У тому другому дописі бомбастичними словами закликається нашу молодь на баль, на якім буде „гучна забава”, „танці”, „гурей”, „чір оп”, „вупі” і т. п. Певно, що треба й забави для людей, головно для молоді. Та йде про те, щоб наша молодь відчувала, що життя складається не тільки з забав, але й зі серіозних річей. Крім того забави лиш тоді добре „смакують”, коли наступають по мозольній і поважній праці. І коли наша молодь це як слід зрозуміє, то ми не будемо потребувати боятися за її долю.

Михайло Беля,
Асторія, Л. Ай.

ЖДАЛИ Й ДІЖДАЛИСЯ: ПРОПАМЯТНОЇ КНИГИ.

Українська іміграція в Америці має чим гордитись, бо доконано великого культурного діла: видано **Пропамятну Книгу У. Н. Союзу.**

Добра книжка — це скарб. Вона—мірило культури. В такий спосіб можна оцінити і згадану Пропамятну Книгу, яка повинна бути сьогодні в хаті кожної української культурної й патріотичної родини в Америці. Кожний і кожна повинні її прочитати, а по прочитанню ще й дітям переказати про те, як будувалась і зростала Американська Україна.

Велика вона розміром і повна ріжнородного змісту. Присвячена не тільки У. Н. Союзові, але цілій українській іміграції в Америці, а по дусі: цілому українському народові і його ідеалом. Описано в ній історію української іміґрації від її початку аж до наших часів. Є в ній описане, як мала горстка наших патріотів, що тому десятки літ прибули до Америки шукати кращої долі, поставила собі за ціль життя поставити основи під народню святиню, під У. Н. Союз, на те, щоби була збережена в Америці українська національна культура і традиція. Кладучи ці основи під У. Н. Союз, вони тим започаткували і ціле наше економічне і культурне життя в Америці. Вже є небагато з тих піонірів при життю, а більшість теперішньої української іміґрації приїхала до Америки, так би сказати, на готове, коли наше національне життя вже було розвинене, а У. Н. Союз числив тисячі членів патріотів.

В Пропамятній Книзі є описане очевидцями, з яким тяжким трудом приходилось колись працювати над поширенням національної свідомости між українцями іміґрантами. З цеї книги ми довідаємося, чим був для української справи наш часопис, наша „Свобода”, та скільки він витерпів за свою вірну службу Україні.

Пропамятна Книга це живий памятник, виставлений тим усім, що будували У. Н. Союз і ціле наше життя в Америці.

Поява цеї книги — це надзвичайно великий культурний осяг америкнськаих українців. Цей памятник випав дійсно величаво. Він теж послужить нашій іміграції за дороговказ у будуччині, при дальшій розбудові У. Н. Союзу і при наших змаганнях закріпити українське життя в Америці.

Михайло Ликтей,
Ню Йорк, Н. Й.

ТЕПЛОТА, МИЛО І ВОДА ЦЕ НИЩИТЕЛІ ЗАРАЗКІВ.

(З Освітнього Бюра).

Між людиною і її смертельним ворогом, зародками недуг, стоять хемікалії й інші середники, відомі як антисептики, чи нищителі заразків і зародків недуг. Ці середники мають повну силу нищення заразків, які є причиною недуг.

Батьком хемічного нищення зародків це карболевий квас, також званий фенол. Цього сильного та небезпечного хемічного складу вживав Лістер, щоб не допустити зародків до ран підчас операції, чого ще й нині вживають у багатьох операційних кімнатах.

Науковий спосіб дизенфекції або нищення зародків походить від Пастера і Лістера, хоч подібні спроби роблено давно передтим. Палення ароматичних субстанцій у кімнаті хорого вживали колись на здержування недуг, а лікарі 14 століття радили вживати оцту для тих цілей.

Дуже успішний нищитель бактерій це теплота. Коли є обава, що вода занечищена, тоді її переварюється, що є найпростішим способом дизенфекції. Молоко очищують від заразків через пастеризацію, себто теплоту 142 ступнів Фаренгайта, в котрій держиться молоко пів години.

Вода з милом служить до чищення, як теж до нищення заразків. Через змивання можна вдержати недугу у кухонній умивальні. Вживання води з милом практикують шпитальні доглядачки та хірурги перед операцією.

Хльорина це знаменитий дизенфектор, уживаний до чищення води в багатьох громадах. Хльорина, з вапна і карболевого квасу, це цінна дизенфекція для шпитальних посудин, виходків та умивалень. Це отрута, з котрою треба обережно обходитись та ховати перед дітьми.

Домашні дизенфекційні середники це боровий квас на змивання очей, антисептичний розчин на горло і йодина для малих екалічень і задрапок.

ФЛІС.

ОБРАЗКИ ІЗ ЗАКАРПАТТЯ.

Пізний ранок на долах.

Рано. Сонічку якось не хочеться вставати в такий холодно-мокрий ранок. Півні його, щоправда, давно збудили, та воно якесь ліниве. Вкінці. Отворило очі та заспано глянуло на землю. Та за хвилину вкривають його лице оловяні хмари й не дають йому своїм теплом розтопити передчасний сніг на горах і висушити море болота на долах.

По селі розсипалися жінки з баньками молока. Кожна скулялася в капабайці, а голова закутана в хустку, що ледви ніс визирає. Молочар ще не приїхав. Жінки збилися довкола старої Сліпканя. Нині має велику новину. Марія Федорова, яка щойно передучора звінчалася, вже сьогодні потребує повитухи.

— Такі тепер дівки — каже стара Сліпканя. Третій день по шлюбі, а вже буде мати дитину. Мені то було чудно, чому невіста не мала вінка у церкві, але то, щоби могла бути тяжка, мені й на гадку не прийшло. Вона була же така кругленька.

Тепер стара Сліпканя передала собі баньку з молоком із правої руки до лівої, правою взялася під бік і говорила далі: „А видите, який нині світ. Така яка хоть дівка дістане такого доброго чоловіка, а порядна дівка, як ось наша Гафійка, такого щастя не має.

Стара Сліпканя булаб напевно ще довго хвалила свою Гафійку й ганила Марію Федорову, та струю її слів нараз утяв голос Марійної баби, що також тут принесла молоко й незапримічена вислухала, що говорила стара Сліпканя.

— Замкнувся би тобі писок, коли не має іншої роботи, лем брехати на других. Твоя Гафія також віддалася би, колиб не ходила як парадний кінь та колиб її писок не молов як дуркотало. А так вас кожний боїться, як чорт свяченої води. Іди собі своєю дорогою тай гостри собі язик на своїй Гафійці, а нашій Марії дай спокій. Сама про себе вже ти забула, що мала копали навіть не місяць по шлюбі.

Та тут приїхало молочареве авто й визволило стару Сліпканю від дальшої ганьби. Жінкам знову було смішно, кожна верталася до дому, як лише молочар відібрав від неї молоко. Так то обі суперниці втратили слухачок. Авто з молоком віджджає, сільський майдан за хвилиночку опустів. Одначе не надовго. Приходить черідар і витрублює на трубку. Колиж уже не стає йому духу, з великою зручністю траскає з довжезного батога, наче з кулемета.

Корови, що привикли до того сигналу свого щілоденного доглядача, виходять зі стайні та стають на вулиці в ряд у напрямі толоки. Чередар ступає помало за ними.

За хвилину за коровами біжать на пасовище безроги. Пастух їм на дорогу витрублює на розі (трубка з волового рога).

То тут, то там видно на майдані людей, їдуть на поле виломити решту кукурудзи. Ще їх мало, бо буде напевно дощ, а мало кому хочеться виходити з хати в таку негоду. Хто не мусить, не вийде з хати.

Вогким повітрям пролетіло кілька капель. За хвилину із сірого неба спустився густий дощ. Село наче вимерло. Лише перед Батевою крамницею громада людей. Ждуть аж на них прийде черга, щоб могли собі купити гумові чоботи. Без них ніхто тут на долах в осени не обійдеться.

— Колиб не було того Баті, булоб зле з нами. Не можна би шкіряних топанків докупитися. Дав би му Бог здоровля — хвалить собі якась баба нові ґумові чоботи та сміло бродить калужами болота до дому.

А дощ не перестає.

MOONLIGHT SAIL

Річна Плавба при Місячнім Сяйві Першої Ворди Реґулярної Демократичної Орґанізації в Джерзі Сити, відбудеться в вівторок, 15-го червня, на покладі пароплава „Амерікана", який виїжджає з кінця вулиці Иорк, Джерзі Сити, точно в 8 мій годині ввечір, з причалу „C" (Pier „C"), без огляду на те, чи буде дощ, чо погода.

Комітети, під проводом комішенера Вілієма Дж. МакҐоверна:

КОМІТЕТ ПРИНЯТТЯ І ПРИГОТУВАННЯ:

Charles A. M. Borkhalm, Chairman; Thomas O'Rourke, Vice-Chairman; Mrs. Ellen Donelen, Vice-Chairman; Mrs. Theresa Liszewski, John Chunka, Mrs. Marie Chislock, William Lynch, Mrs. Helen Domanski, Charles Specht, Mrs. Mary Cohalan, James Fay, Mrs. Mary Green, William Welsh, Mrs. Nellie Choisez, Henry Hunter, Mrs. Caroline Reed, Stanley Kielbas, Miss Catherine Barth, Frank Waltz, Mrs. Alexandra Skoszypiec.

КОМІТЕТ ТІКЕТОВИЙ:

Louis W. Jacobs, Chairman; William Stevens, Vice-Chairman; Commissioner McGovern, Harry Jewusiak, Edward J. Flynn, Terence J. Linski, Meyer Rosenberg, Joseph Wissnor, James Gleason, Herman Hilsenroth, Edward Welsh, John S. Burke, Leon Wilszewski, Frank Sadlak, Peter Catanzaro, Charles Mielcgarski.

КОМІТЕТ КОРАБЕЛЬНИЙ:

William Connallon, Chairman; William Sheridan, Vice-Chairman; John McCurk, P. Ryan, J. Gillen, Fred Balbian, Edward Katunski, J. McComb, J. Welsh, Andrew Murray, Thomas O-Hare, Martin Jeffers, James Livingston, George Horan, Charles Donelen, Mark Burke, Frank Dyckman, Michael Pawanda, William Sadlak.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 872, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться пятницю, 18. червня, в годині 8-мій ввечір. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо деякі справи до полагодження. — Б. Ярема, предс.; М. Дубас, кас.; Д. Симинюк, секр.

КАМПАНІЯ ПРОТИ НЕГРАМОТНОСТИ.

Сотки вчителів у Ню Йорку, Шікаґо, Дітройт, Пітсбурґу й інших містах Злучених Держав збираються до всенародньої акції на нищення неграмотности. Роблять особливі старання, щоб виписати кожну неграмотну по анґлійськи особу чужинецького роду. Особисто відвідують тих, котрі можливо користатимуть з анґлійських курсів. Вислано заклики до чужомовних організацій, щоб кооперували з кампанією. Видано „почесні свідоцтва" тим учням, котрі помагають вписувати своїх знайомих на ті курси. В додатку до того буде ведена праця допомоги натуралізації.

Підчас кампанії будуть вживати нових метод навчання неграмотних і нових підручників.

В Ню Йорку вже тепер уживають ілюстрованих підручників, зладжених для початкового навчання анґлійської грамото. Буквар, котрий опирається на піонірській праці Каролини А. Випл з Нюйорського Стейтового Заряду Освіти та Клярісі Г. Макавой, це „показник", зладжений для розвитку здібностей до писання і читання у дорослих людей. „Моя перша книжка", як зветься той буквар, обнимає більше слів та речень, уживаних чужородцями при виповнюванню паперів, де питають про інформації відносно їх самих. При помочі графічних образків студентів навчають, як читати і писати слова, вживані кожного дня, як теж назви днів, місяців, тощо.

Цей буквар дають учням даром, а потім роздають інші книжки для дальших студій.

В Ню Йорку безплатні анґлійські курси для чужородців основано у 335 осередках, на котрі ходить яких 15,000 учнів, а надіються, що ще додаткових 5,000 впишеться. Кампанію грамотности і горожанства ведуть спільно Відділ Елементарної Освіти та Заряд Освіти міста Ню Йорку.

На безплатні анґлійські курси можна вписатись без огляду на вік. Недавно відбувся іспит дорослих учнів, котрі покінчили денні курси анґлійської мови та горожанства в місті Ню Йорку. Більшість з 75 учнів, що дістали дипльоми, мали більше як по 50 років життя. Пятнацять прабабусь і 35 бабусь були серед учениць кінцевого курсу.

ФЛІС.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Бр. св. Володимира, від. 105, повідомляє своїх членів, що піврічні збори відбудуться в пятницю, 18. червня, в годині 7:30 ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори і вислухати звіту контр. комісії та звіту делегата з конвенції У. Н. Союзу. Повідомляємо місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори будуть відбуватися в третю суботу в місяцях на протязі літнього часу, в годині 7:30 вечором, під ч. 2051 Ровен ул. — Теодор Свистун, предс.; Стефан Крайник, кас.; Стефан Борис, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, точно в годині 1-шій пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо хто не прийде підлягає карі як звичайно. Хто з членів має нового члена, хай приведе на ці збори, а ми радо його приймемо. — Н Тильович, предс.; В. Г., секр.

КАНЗАС СИТІ, КАНЗ. Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 20. червня, в годині 2-гій пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. На тих зборах делегат здасть звіт з конвенції У. Н. Союзу. — Басиль Феден, предс.; Сидор Заздюк, кас.; Дмитро Кархут, секр.

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(40)

Фактично це не був один лише звір, тільки два. Вони виглядали щось подібно як африканські льви, тільки троха менші і тонші. Вони й були львами, але американськими, і їх люди називали „пумами" або „кугуарами" Можливо, що для місцевих мешканців вони й були найстрашніші звірі, але для Тарзана, який змагався з правдивими львами, вони виглядали не дуже страшні.

Тарзан добув ножа і з приємним тремтінням серця, яке все появлялося в нього в подібних ситуаціях, зіскочив униз до звірів. Та ледви він діткнувся землі, коли один зі звірів відразу кинувся на нього. Тарзана здивувала скорість і еластичність його рухів. Вони були скоріші від африканських львів і це Тарзан постановив собі запамятати.

Та справа виглядала так, начеб йому не треба було вже цього памятати; бо від пазурів йому грозило, що прийдеться забути навіть те, що він на світ родився. В черговій секунді звір був уже на ньому. Змішалися звірячі лапи, закінчені пазурами, з могутніми руками і ногами Тарзана. В одній руці він мав свою невідступну зброю: довгий ніж.

Тарзан знав, як уступатися перед звіром, щоб не позволити його пазурам загрузнути в тіло. Використовуючи відповідний момент, він певним ударом затопив ножа в саме серце звіра. Звір відразу впав і перемінився в купу мертвого мяса. Але тепер Тарзан станув перед ще більшою небезпекою: розюшена самиця ще була жива і вона рішилася пімстити смерть самця.